

ČESKÁ REPUBLIKA

R O Z S U D E K
J M É N E M R E P U B L I K Y

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Milana Podhrázkého a JUDr. Jana Vyklického v právní věci žalobce: **Mgr. L. K. T.**, zastoupeného JUDr. Ladislavem Bujňákem, advokátem se sídlem Slovenská republika, Prešov, Sládkovičova 8, se zmocněncem pro doručování a konzultantem JUDr. P. P., proti žalovanému: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 23. 1. 2015, č. j. 22 Ad 15/2013 - 35,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalobce **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce v řízení před Krajským soudem v Brně napadl žalobou rozhodnutí žalovaného ze dne 15. 11. 2012, č. j. X. Žalovaný tímto rozhodnutím zamítl námitky žalobce a potvrdil své rozhodnutí ze dne 18. 7. 2012, č. j. X, kterým žalobci odejmul od 1. 8. 2012 starobní důchod podle § 56 odst. 1 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), a s přihlédnutím k čl. 57 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (dále jen „nařízení č. 883/2004“). Starobní důchod přiznal žalovaný žalobci od 11. 6. 2010 rozhodnutím ze dne 3. 2. 2012, č. j. X. Podle žalovaného byl tento důchod přiznán a vyplácen neprávem, neboť podle čl. 20 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení č. 228/1993 Sb. (dále jen „Smlouva o sociálním zabezpečení“) a čl. 15 Správního ujednání o provádění Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení č. 117/2002 Sb. (dále jen „Správní ujednání“), je k rozhodnutí o nároku a výplatě starobního důchodu za dobu důchodového zabezpečení, kterou žalobce získal do 31. 12.

1992, příslušná Sociální pojišťovna – ústředí Bratislava, neboť žalobce byl k 31. 12. 1992 zaměstnán u organizace Mototechna, š. p., závod 10, která měl dle zápisu v obchodním rejstříku k uvedenému datu sídlo ve Slovenské republice.

V žalobě proti rozhodnutí žalovaného žalobce namítal nesprávné určení příslušnosti orgánu, který má o jako důchodovém nároku rozhodovat s tím, že na Slovensku bylo sídlo organizace Mototechna, odštěpný závod 10, a nikoliv Mototechna, s. p. Z výpisu ze slovenského obchodního rejstříku plyne, že Mototechna, odštěpný závod 10, byla organizační součástí státního podniku Mototechna se sídlem v Praze.

Krajský soud v Brně žalobu rozsudkem označeným v záhlaví tohoto rozhodnutí zamítl. Z evidenčních listů důchodového zabezpečení v dané věci zjistil, že žalobce byl v době od 4. 2. 1970 do 3. 6. 1993 zaměstnán u organizace Mototechna, š. p., závod 10 (později odštěpný závod 10), který měl sídlo na adrese Budovatelská 63, Prešov, Slovenská republika. Vzhledem k podmínkám vyplývajícím z čl. 20 odst. 1 Smlouvy o sociálním zabezpečení a zejména čl. 15 Správního ujednání žalovaný správně dobu zabezpečení (pojištění) získanou do dne 31. 12. 1992 považoval za dobu zabezpečení (pojištění) Slovenské republiky, takže o nároku na starobní důchod za uvedenou dobu byla příslušná rozhodovat Sociální pojišťovna, Slovenská republika. Žalobce nezískal do dne 31. 12. 1992 žádnou dobu pojištění dle českých předpisů a nevznikl mu tak nárok na přiznání starobního důchodu z českého důchodového pojištění.

Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále „stěžovatel“) kasační stížnost, a to z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Stěžovatel nesouhlasil se závěry krajského soudu a zdůraznil, že byl ve shora označeném období zaměstnán o organizace zapsané v obchodním rejstříku vedeném u Městského soudu v Praze (Mototechna, státní a národní podnik, se sídlem Praha 1, tř. Vítězného února 69). Vykonával sice práci v rámci odštěpného závodu 10 v Prešově, šlo však o součást Mototechny, s. p., se sídlem v Praze, tedy na území ČR. Rozhodujícím kritériem pro posouzení doby sociálního zabezpečení musí být sídlo zaměstnavatele zapsané v obchodním rejstříku bez ohledu existenci nižší organizační složky či odštěpného závodu. V daném případě se musí jednat o rozšiřující výklad právní úpravy. O správnosti názoru stěžovatele svědčí i to, že mu žalovaný nejprve starobní důchod přiznal. Nejednotný postup žalovaného, který posléze stěžovateli důchod odňal, má za následek právní nejistotou občanů při posuzování jejich sociálních nároků. Stěžovatel zdůraznil, že posouzení základních práv a oprávněných zájmů občana nesmí být v rozporu s dobrými mravy a lidskými hodnotami. Dodal, že je sporné, zda přijatá právní úprava v souvislosti s rozdělením ČSFR odpovídá ochraně lidských práv a svobod a zda nebyla k jednotlivým občanům obou zemí v této souvislosti diskriminační. Stěžovatel je toho názoru, že splnil všechny zákonem stanovené podmínky pro přiznání starobního důchodu v ČR.

Žalovaný navrhl zamítnutí kasační stížnosti. Ve vyjádření se ztotožnil se závěrem, krajského soudu. Byl-li v dané věci zaměstnavatelem odštěpný závod, rozumí se sídlem zaměstnavatele adresa odštěpného závodu, jak je výslovně upraveno v čl. 15 Správního ujednání. Zaměstnavatelem stěžovatele tak nebyla Mototechna, s. p., se sídlem v Praze, ale odštěpný závod se sídlem ve Slovenské republice.

Kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou k tomu oprávněnou, proto Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích rozsahu uplatněných důvodů; zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel

přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.). Dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Mezi účastníky není v projednávané věci sporu o tom, že stěžovatel před zánikem ČSFR, tj. ke dni 31. 12. 1992, pracoval jako zaměstnanec odštěpného závodu „Mototechna, odštěpný závod 10“ se sídlem v Prešově, který byl odštěpným závodem státního podniku Mototechna, se sídlem v Praze. Mezi účastníky je naopak sporná otázka, zda doba zaměstnání stěžovatele do 31. 12. 1992 měla být posouzena jako doba zaměstnání ve Slovenské republice ve smyslu Smlouvy o sociálním zabezpečení a Správního ujednání (jak tvrdí žalovaný i krajský soud), či naopak jako doba zaměstnání v České republice, jak tvrdí stěžovatel.

Relevantní právní úpravu představuje pro posouzení dané věci především čl. 20 odst. 1 Smlouvy o sociálním zabezpečení, podle něhož *„[d]oby zabezpečení získané přede dnem rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky se považují za doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky nebo naposledy před tímto dnem“*. Podle čl. 15 odst. 1 Správního ujednání *„[s]ídlem zaměstnavatele se rozumí adresa, která je jako sídlo zapsána v obchodním rejstříku. Je-li zaměstnavatelem fyzická osoba, je sídlem adresa, která je v obchodním rejstříku uvedena jako místo podnikání; je-li zaměstnavatelem odštěpný závod nebo jiná organizační složka zapsaná v obchodním rejstříku, rozumí se sídlem zaměstnavatele adresa tohoto odštěpného závodu nebo organizační složky“*.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoníku, ve znění účinném k 31. 12. 1992 (tedy ke dni zániku ČSFR), vystupuje odštěpný závod pod jménem podniku. Toto ustanovení se podle § 7 odst. 2 téhož zákona použije i na organizační složku, která se zapisuje do obchodního rejstříku.

Krajský soud v napadeném rozsudku (shodně se žalovaným) vyšel z toho, že „Mototechna, závod 10“ (následně „Mototechna, odštěpný závod 10“) byla zapsána do obchodního rejstříku dne 2. 10. 1990 se sídlem v Prešově ve Slovenské republice, přičemž výmaz byl proveden až ke dni 27. 1. 1999. Takto získanou dobu zabezpečení je tak podle krajského soudu nutno považovat za dobu zabezpečení (pojištění) Slovenské republiky. Podle stěžovatele, který nikterak nezpochybňuje skutková zjištění žalovaného a krajského soudu či jimi v řízení použité podklady, je však rozhodujícím kritériem pro posouzení doby zabezpečení sídlo zaměstnavatele zapsané v obchodním rejstříku bez ohledu na existenci nižší organizační složky či odštěpného závodu.

Obdobnou otázkou jako v projednávané věci se již Nejvyšší správní soud zabýval ve svém rozsudku ze dne 20. 3. 2009, č. j. 4 Ads 145/2008 - 41 (všechna dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz). Dospěl zde přitom k jednoznačnému závěru, podle něhož adresu sídla organizační jednotky na území Slovenské republiky, zapsanou takto v obchodním rejstříku ke dni rozdělení ČSFR, je třeba pokládat za sídlo jeho zaměstnavatele ve smyslu čl. 20 odst. 1 Smlouvy o sociálním zabezpečení, byť sídlo celého státního podniku (zahrnujícího několik odštěpných závodů) se nacházelo na území České republiky. Doby zabezpečení (pojištění) získané účastníkem přede dnem rozdělení federace se tudíž považují za doby Slovenské republiky a důchod za toto období přízná Sociální pojišťovna v Bratislavě. Nejvyšší správní soud ve shora označeném rozsudku zdůraznil, že čl. 20 odst. 1 Smlouvy o sociálním zabezpečení je nutno vykládat v souvislosti s výše citovaným čl. 15 odst. 1 Správního ujednání.

V projednávané věci jsou citované závěry již existující judikatury plně aplikovatelné a zdejší soud neshledal důvod se od těchto závěrů jakkoliv odchýlit, a to i s vědomím toho,

že odštěpný závod nebo jiná organizační složka nebyla z hlediska soukromého práva skutečným zaměstnavatelem u ní pracujících osob, neboť nebyla samostatným právním subjektem, nýbrž součástí subjektu – právnické osoby jako celku – který nemusel mít své sídlo v sídle této organizační složky. Ostatně ani sám stěžovatel v projednávané věci nad rámec výše zmíněné námitky, jež je fakticky vyvrácena přímo výslovnou úpravou plynoucí ze Správního ujednání, nenabízí žádné nové argumenty, které by citovanou judikaturu Nejvyššího správního soudu zpochybnily či s ní alespoň polemizovaly. Pokud by soud v dané věci akceptoval extenzivní výklad, jak požaduje stěžovatel, podle něhož sídlem zaměstnavatele pro účely posouzení získané doby zabezpečení přede dnem rozdělení ČSFR může být jen sídlo celého státního podniku, pak by zmíněný čl. 15 odst. 1 Správního ujednání, podle něhož se sídlem zaměstnavatele rozumí rovněž sídlo odštěpného závodu nebo jiné organizační složky zapsané v obchodním rejstříku, fakticky ztratil svůj smysl a opodstatnění. Shora citovaný rozsudek byl publikován ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 1691/2009 Sb. NSS, a zdejší soud na něj navázal i ve své další judikatuře (viz např. rozsudek ze dne 19. 4. 2012, č. j. 6 Ads 136/2011 - 121).

Výklad citovaných ustanovení Smlouvy o sociálním zabezpečení a Správního ujednání byl sice též předmětem bohaté judikatury Ústavního soudu (ke shrnutí vývoje judikatury Ústavního soudu v této oblasti srov. například nálezy ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. II. ÚS 2524/10 in: <http://nalus.usoud.cz>), ta se však týkala specifické situace osob, které po celou dobu svého produktivního života byly občany jednoho ze států federace, území tohoto státu nikdy neopustily, a přesto na základě kritérií plynoucích z citovaných ustanovení Smlouvy o sociálním zabezpečení a Správního ujednání měly pobírat důchod z druhého státu bývalé federace. Situace stěžovatele v projednávané věci je však odlišná, neboť odštěpný závod, v němž fakticky vykonával své zaměstnání, měl sídlo v tom státu bývalé federace, v němž stěžovatel trvale žil a žije, a jehož orgány jsou dle napadeného rozhodnutí žalovaného příslušné k rozhodnutí o nároku a výplatě starobního důchodu za dobu důchodového zabezpečení, kterou žalobce získal do 31. 12. 1992. S ohledem na výše uvedené není ani zřejmé, v čem žalobce spatřuje v jeho případě tvrzenou diskriminaci. K tomu lze ještě poznamenat, že ve shora označeném nálezu dospěl Ústavní soud mimo jiné k závěru, že „výklad čl. 20 odst. 1 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení a čl. 15 odst. 1 Správního ujednání o provádění této smlouvy, vycházející z územního hlediska, (tj. při stanovení příslušnosti k hodnocení doby zabezpečení získané před 1. 1. 1993, bylo rozhodující sídlo zaměstnavatele, a měl-li odštěpné závody či organizační složky, pak jejich sídlo), je z ústavněprávních hledisek akceptovatelný, avšak toliko v kombinaci s dalšími opatřeními, reflektujícími požadavek rovnosti, který plyne z čl. 3 Listiny“. Jak dodal, „[v] nálezu sp. zn. Pl. ÚS 5/12 ze dne 31. 1. 2012 (...) Ústavní soud již jednoznačně aproboval požadavek toliko dorovnání důchodu na výši, jakou by stěžovatel dostával, pokud by všechny jeho doby pojištění byly započítatelné podle českých předpisů, a naopak nepožadoval, že by k výplatě důchodu za všechny doby důchodového zabezpečení do 31. 12. 1992 měl být příslušná ČSSZ. Jinak řečeno, Ústavní soud již netrval na výkladu čl. 15 odst. 1 Správního ujednání, k němuž dospěl v předchozím nálezu sp. zn. III. ÚS 939/10“. Vzhledem k tomu, že v projednávané věci není předmětem sporu výše či dorovnávání starobního důchodu stěžovatele, ale toliko posouzení umístění sídla jeho zaměstnavatele, ob stojí závěry žalovaného a krajského soudu o příslušnosti slovenského nositele k hodnocení doby zabezpečení stěžovatele na území ČSFR i ve světle citované judikatury Ústavního soudu.

Přestože stěžovatel v rámci kasační stížnosti vedle kasačního důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném právním posouzení právní otázky krajským soudem (tímto kasačním důvodem se Nejvyšší správní soud zabýval výše), zmínil též nedostatečně zjištěný skutkový stav, respektive nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku spočívající v nedostatku důvodů, žádnou konkrétní argumentaci k takto obecně vzneseným námitkám nepřipojil. Soud se proto těmito námitkami nemohl zabývat, neboť pouhá citace zákonného

ustanovení jako kasační bod nemůže obstát (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 11. 2004, č. j. 1 Afs 47/2004 - 74).

Pokud pak stěžovatel zmiňuje právní nejistotu, která v jeho případě vznikla v důsledku odejmutí starobního důchodu, upozorňuje Nejvyšší správní soud závěrem na to, že zákon o důchodovém pojištění ve svém ustanovení § 56 odst. 1 písm. c), podle něhož žalovaný v projednávané věci postupoval, výslovně předpokládá situaci, kdy je důchod vyplácen neprávem či ve vyšší částce, než v jaké náleží. Jistě není sporu o tom, že žalovaný by měl postupovat tak, aby k podobným situacím docházelo co nejméně. Na druhou stranu i s ohledem na specifika a náročnost posouzení důchodových nároku nelze nikdy vyloučit, že k podobné situaci může z různých důvodů dojít. Jak ostatně plyne z napadeného rozhodnutí žalovaného, protože stěžovatel pobíral starobní důchod z českého důchodového pojištění v dobré víře, žalovaný od něj náhradu nesprávně vyplacené částky nepožadoval.

Nejvyšší správní soud s ohledem na výše uvedené neshledal podanou kasační stížnost v žádné ze vznesených námitek za důvodnou, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1. *in fine* s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s., za použití § 120 téhož zákona. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. listopadu 2015

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu